

Иван Вазов

Гарнитури на прозорците

Не съм чел последния роман на г. Леон Доде: *Les Morticoles*, излязъл лани в Париж; но от отзивите и цитатите на вестниците там разбрах, че *Les Morticoles* – тая дума не съществува у Ларуса и ще означава нещо като човекоядци, – разбрах, че този роман има за предмет безсърдечие то на медицинската наука, която не отстъпва пред никакви жестокости, за да обогати склада си с плодове на нови опити и наблюдения – над живото месо.

Има там епизоди ужасни от страдания в болниците, под хирургическия нож на доктора; болните – те там нямат име, а номера – служат за бездушно вещество на научни изследвания и интересни открития в тайната област на молекулите и тъканите на животния организъм.

Човеческата съвест се възмущава от подобни сцени, те оприличават стаята за операции на касапница за овцете. При зрелището на тия настръхни ужаси, умът не иска да види крайната, хуманната цел, що се гони чрез тях. Ти оставаш потрещен, а хладнокръвието на учения професор пред тях си обясняваш чрез нямане сърце у него или чрез присъствието на такова, но зверско – предположение и в двата случая несправедливо. Повечето пъти имаш пред себе си един героизъм.

Истината е, че столичният наш доктор Чириков никога не може да бъде укорен за такива излишества, сторени в името на науката.

* * *

Доктор Чириков беше обядвал. Той пушеше мечтателно цигарото си в ожидание чашата бенедиктин, която му носи вакарелката слугиня.

Ненадейно един файтон изгърмя на улицата и се спря пред къщата му.

Той стана, погледна из прозореца. Видя, че един момък бързо скочи от колата, втурна се в портата и след един миг беше в стаята.

– Какво има? – попита докторът.

Той позна Шандова, малък и беден чиновник от Министерството на общите сгради.

– Господин докторе, жена ми е много зле! – изпъшка запъхтян и с уплашено лице Шандов.

– Какво е на госпожата ви? – попита докторът с притворното си, задължително на лекаря спокойствие и изпусна една синя струя цигарев дим из устата си.

Шандов му обясни, че болките са в коремната област. Жена му била добивала преди три месеца и оттогава не става от леглото.

Чириков си поглади важно прошарените гъсти бакенбарди.

– Лекувахте ли я?

– Лекувахме я. Гледаха я докторите О. и Р.

Доктор Чириков се намръщи.

– И сега идете при мене?!

Той го погледна строго, почти презрително: сякаш че с тоя леден поглед искаше да му допълни: „Викаш ме сега, че няма надежда вече, нали?“

– Помогнете, господин Чириков: вие сте ни последната надежда, спасете жена ми, млада е още – думаше умолително чиновникът, като гледаше разтревожено стенния часовник, и всяка минута, която ги делеше от болната, струваше му се по-дълга от час.

Лекарят помисли и каза:

– Добре, ще дойда да я видя – само един четвърт имам свободен; по един часът приемам болните си.

* * *

Из пътя той разпитваше момъка с какво са лечили двамата лекари жена му. От отговорите му той разбра нещо и се намръщи. Той не скри известно безпокойство; но Шандов не гледаше лицето му. Той гледаше мислено младата си жена, търтена на леглото от жестока болест, бледна, изсъхнала. В продължение на тия три месеца той бе прахосал по лекове и докторски възнаграждения всичката си спестена икономийка и отгоре – задлъжнял сума, за няколко бъдащи месечни заплати. Машинално попипа жилета си и видя, че няма нищо там, а трябваше веднага да плати петте лева Чирикову. Капки студен пот изби челото му. От тая мисъл смаян, той не зачу доктора, който дважд го попита нещо, без да получи отговор.

Подир няколко минути колата спря пред къщата.

На железния креват беше простряна в неподвижно състояние болната, млада още и хубава жена; чъртите ѝ се бяха събрали и изкривили от мъки, очите, дълбоко хлътнали в орбитите си, изразяваха безнадеждна тъга и уплах. Страдалната душа гледаше през тях, като през стъкло на прозорци, невидимия призрак на неумолимата смърт. Те светеха от ужас.

– Помощ, докторе! – пошепна тя с посинелите си уста, тихо, за да се не предаде сътресението на болната част на тялото ѝ.

Огледът и разпитването траяха десетина минути. След това докторът с ледно спокойно лице замина в другата стая, последван от мъжа.

– Жена ви е в опасност! – каза той пряко на Шандова, после

прибави: – Тя е лекувана невнимателно, вие сте имали работа с шарлатани!

Шандов само разгърна ръце, като да се извини.

– Докторе, спасете любимата ми жена! Имам три деца малки, едното е на три месеца! Сираци да не стават!

Шандов заплака.

– Не ставай баба да плачеш – каза му лекарят, – жена ти може да бъде спасена само чрез операция, но „може да бъде“ – уверен не съм.

Момъкът изгуби лицето си, като чу думата операция.

– Не може ли иначе? – извика той с умолителен глас, който потрепваше от страх.

– Аз ви казах: операция трябва и най-късно утре – издума докторът решително и си зе шапката.

– Моля, почакайте, докторе!

– Петдесет на сто има шанс да се спаси животът на жена ви, който е драгоценен за вас и за децата – но операция. Без това тя е изгубена; положително, безвъзвратно – отсече Чириков.

* * *

Прекрасната майска вечер беше необикновено тиха, светла и звездна. Един сладък зефирец милваше листата на акациите в двора, вапцвани с тъмнозелена позлата от лъчите на лампата, сложена на масата. Докторът беше свършил вечерята със семейството си и, облегнат на стола, пушеше цигарата си и смилаше, с очи сладко устремени към засипания със звезди небосвод.

– Та ти поръчваш утре по-рано да те събудя, докторе? – попита жена му, русокоса, напета невяста, с приятни движения и пълни с блага кротост очи, като подаваше на слугинята заспалото на гърдите ѝ най-малко детенце.

– В шест часа непременно.

– Че какво тъй?

– Операция важна имам да правя на Шандовата жена.

Той ѝ разправи.

– Имаш ли надежда за нея?

– Никаква, тя е безнадеждна, часовете ѝ са прочетени.

Жена му го погледна с недоумение.

– Ами защо тогава операция? Само напразно да се вреш пак в такива стрехоти!

– Мъжът прие. Нека сторим... Па това ми е занаятът. Аз от

лекарска практика живее, не от сантименталности... Какво ще бъде положението на докторите, ако се откажат да лекуват днес един, че щял да оздравее и без тяхна помощ; утре другого – защото и без лекарства ще остане жив; други ден трети – че и с тяхната операция ще умре, както ще умре и без нея... Нашите деца трябваше да измрат гладни... Днес от Пипева донесоха ли сметка?

– Да, за гарнитурата на прозорците: петстотин лева!

– Аз именно за този борч смислих днес, когато видях оназ... Дай, рекох, да го платя, да не виси, па се услових с Шандова за жена му: петстотин лева... Тъй и тъй ще умре!... Той даде формален запис.

Като думаше това, доктор Чириков щипеше румената бузка на момиченцето си, което вакарелката държеше пред него.

Жена му не чу последните му думи, защото влезе за нещо в къщи.

* * *

А нощта беше чудно хубава.

Докторът сънува доста неприятен сън: присъни му се, че някакви негри с отпуснати джуки и жълти големи зъби са грабнали хирургическите му инструменти, скачат, въртят ги, лъскат ги, прекарват ги през месата си, наръгват Пипевата сметка, а тя, за чудо, пуща кръв!... И отказват да му ги дадат, при всичко че докторът ги гони и ги моли да си земе инструментите, които утре му бяха твърде необходими – да реже някакъв корем!

И други подобни гнусотии!

Сутринта докторът, щом стана, погледна на писалището си и с удоволствие видя чантата със сечивата си непипнати.

Впрочем, те и не трябваха сега!

Господ беше прибрал болната нощеска.

КРАЙ

Източник: Словото
Набиране: Надежда Владимирова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3811>]